

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון
ירושלים, סיון התשע"ד, יוני 2014

מקבלי גמלאות ניידות בשנת 2013

אופיר פינטו

סקרים תקופתיים **257**

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

מקבלי גמלאות ניידות בשנת 2013

אופיר פינטו

סקרים תקופתיים 257

ירושלים, סיון התשע"ד, יוני 2014

www.btl.gov.il

תמצית

הסכם הניידות נחתם לפי סעיף 9 לחוק, בין המוסד לביטוח לאומי לבין משרד האוצר, ותכליתו להסדיר את ההטבות הניתנות לנכים בעלי ליקויים ברגליים המגבילים אותם בניידות¹ מחוץ לביתם. ההסכם ממומן על ידי אוצר המדינה ומיושם על ידי המוסד לביטוח לאומי משנת 1975.

ההטבות הניתנות למוגבלים בניידות הן קצבה חודשית, הלוואה עומדת, קרן הלוואות, הלוואה לרכישה והתקנה של אביזרים ברכב לאביזרים מיוחדים, והחזר הוצאות לרכישה והתקנת אביזרים ברכב פרטי. בשנת 2013 הסתכמה ההוצאה בעבור הסכם הניידות ב-1.42 מיליארד ש"ח ועיקרה היה בגין תשלומי קצבאות – בדצמבר 2013 הגיע מספר מקבלי הגמלה ל-36,074 איש.

פרסום זה מציג את מאפייניהם של מקבלי גמלאות הניידות בשנת 2013, תוך הבחנה בין המצטרפים החדשים בשנה זו לבין מי שהחלו לקבל את הגמלה בשנים קודמות.

¹ כפוף לרשימת הליקויים המופיעה בתוספת א' להסכם הניידות.

פתח דבר

מינהל המחקר והתכנון מציג בזאת חוברת נוספת בסדרת הפרסומים על מקבלי קצבאות נכות מהמוסד לביטוח לאומי, ובה מידע על מקבלי הגמלת ניידות.

בדצמבר 2013 קיבלו 36,074 איש קצבת ניידות. באותה שנה הסתכמה ההוצאה בעבור הסכם הניידות ב-1.42 מיליארד ש"ח. פרסום זה מציג את מאפייניהם של מקבלי הגמלאות הללו בשנת 2013, תוך הבחנה בין המצטרפים החדשים לבין מי שהחלו לקבל את הקצבה בשנים קודמות.

תודתי נתונה לגב' רבקה פריאור, מנהלת אגף מחקרי נכויות במנהל המחקר והתכנון, על הסיוע במשימה, לעובדות תחום ניידות במשרד הראשי ובראשם לגב' שרה מילר, מנהלת התחום, אשר תרמו רבות מהידע ומהניסיון שלהן. תודה גם לגב' מיה עורב-הטל על העריכה הלשונית, ששיפרה את סגנון הכתיבה של הפרסום, ולגב' נירה עמיר, שנשאה בנטל ההדפסה.

דניאל גוטליב

סמנכ"ל מחקר ותכנון

תוכן העניינים

עמוד

1	עיקרי החוק
3	מקבלי גמלאות ניידות
7	ממצאים עיקריים
8	לוחות
19	נושא לדיון: הטבות למוגבלים בניידות – השוואה בינלאומית
21	נספחים

עיקרי החוק

הסכם הניידות נחתם לפי סעיף 9 לחוק, בין המוסד לביטוח לאומי לבין משרד האוצר ותכליתו להסדיר את הטבות הניתנות לנכים בעלי ליקויים ברגליים המגבילים אותם בניידות¹. ההסכם ממומן על ידי אוצר המדינה ומיושם על ידי המוסד לביטוח לאומי משנת 1975.

אדם זכאי ליהנות מהטבות מכוח הסכם הניידות אם הוא תושב/ת ישראל בגיל 3-26², אשר ועדה רפואית של משרד הבריאות קבעה כי הוא מוגבל בניידות בשיעור 40% לפחות לצמיתות – לבעלי רשיון נהיגה בתוקף, או מוגבל בניידות בשיעור 60% ויותר לצמיתות – למי שאין לו רשיון נהיגה.

ההטבות הניתנות למוגבלים בניידות הן:

- **קצבה חודשית** – להשתתפות בהוצאות השימוש ברכב³ (לבעלי רכב) או הניידות (לחסרי רכב). הקצבה מתעדכנת מעת לעת בהתאם לשיעור ההתייקרות של ההוצאות להחזקת רכב. מי שהמרחק מביתו למקום עבודתו וחזרה גבוה מ-40 ק"מ זכאי לתוספת קצבה. לגמלה מלאה זכאי רק מוגבל בניידות המוגדר כמשתכר⁴.
- **הלוואה עומדת** – ניתנת לקונה רכב חדש, לשם מימון מלא או חלקי של המיסים החלים על הרכב⁵. סכום ההלוואה יהיה כסכום המיסים החלים על הרכב הקובע (כהגדרתו בחוק) שנקבע לנכה, ובהתאם לאחוז המוגבלות בניידות שנקבעו לו, ולא יותר מסכום המיסים החלים על הרכב הנרכש. ההלוואה מוחזרת למוסד בכפוף לכללים שנקבעו.
- **קרון הלוואות** – מי שהוועדה הרפואית קבעה כי הוא זקוק ומשתמש בכיסא גלגלים והמכון הרפואי לבטיחות בדרכים קבע כי דרוש לו רכב לאביזרים מיוחדים⁶, או שהוא מוגבל בניידות בשיעור 90% לפחות, בעל רשיון נהיגה שלומד/עובד/נמצא בתהליך שיקום – זכאי לסיוע ברכישת הרכב הראשון בשיעור 80% מערך הרכב, ללא מיסים⁷.
- **הלוואה לרכישה והתקנה של אביזרים ברכב לאביזרים מיוחדים** – מי שזקוק ומשתמש בכיסא גלגלים זכאי להלוואה למימון האביזרים המיוחדים הנדרשים לשימוש ברכב, אם המכון הרפואי לבטיחות בדרכים קבע כי דרוש לו רכב לאביזרים מיוחדים. אם יש ברשותו רכב מתאים הוא זכאי גם לסיוע ברכישת מתקן הרמה. גובה ההלוואה בשיעור של 95%

¹ כפוף לרשימת הליקויים המופיעה בתוספת א' להסכם הניידות.

² ללא הבחנה בין גברים לנשים, כאשר הטבות הניתנות למוגבל בניידות אינן מופסקות עם הגיעו לגיל 67.

³ הוצאות בעבור דלק, ביטוח הרכב והאביזרים בו, תיקונים ושירותים ואמצעי מיגון.

⁴ משתכר: מי שעובד ומשתכר לפחות 25% מהשכר הממוצע, או שלו 80% מוגבלות בניידות ויותר, או שהוא זכאי לרכב לאביזרים מיוחדים. מוגבל בניידות לא-משתכר זכאי ל-50% מהגמלה המלאה.

⁵ הלוואה עומדת להחלפת רכב תינתן למוגבל בניידות בעל רשיון נהיגה רק אם חלפו 42 חודשים ממועד קבלת ההלוואה הקודמת; למי שאין לו רשיון נהיגה – רק אם חלפו 48 חודשים; לבעל רכב לאביזרים מיוחדים – רק אם חלפו 60 חודשים ממועד קבלת הלוואה העומדת הקודמת. אם הרכב נגנב או ניזוק כליל בתאונה או שחלה החמרה במצב הרפואי והמכון הרפואי אישר שצריך להחליף את הרכב, אפשר לקבל הלוואה עומדת חדשה.

⁶ רכב לאביזרים מיוחדים הוא רכב שאפשר להיכנס לתוכו או לנהוג בו תוך כדי ישיבה בכיסא גלגלים.

⁷ סכומים אלה הופכים למענק בתום 5 שנים.

מעריך האביזרים ועלות התקנתם (כולל המיסים החלים עליהם) והיא ניתנת בעבור אביזרים חדשים בלבד.

- **החזר הוצאות לרכישה והתקנת אביזרים ברכב פרטי** – מוגבל בניידות בעל רשיון נהיגה בתוקף שהמכון לבטיחות בדרכים קבע כי דרושים לו אביזרים נוספים לצורך הנהיגה, בטיחות הנסיעה והשימוש ברכב, זכאי להחזר הוצאות בעבור אותם אביזרים שהותקנו.

משפחה שבה שני ילדים או יותר שלכל אחד מהם נקבעו 80% לפחות מוגבלות בניידות או שנקבע כי הם אינם מסוגלים ללכת בכוחות עצמם, והם מתגוררים באותה דירה, עשויה להיות זכאית גם לגמלה לילד נכה וגם להטבות לפי הסכם הניידות גם אם עדיין לא מלאו לילדים 3 שנים.

במקרים מסוימים מוגבל בניידות אינו זכאי להטבות מכוח הסכם הניידות, אלא אם כן בחר אחרת: (א) הוא מקבל קצבה לשירותים מיוחדים בשיעור נמוך מ-100% ולא נקבעו לו 100% מוגבלות בניידות או שהוא אינו זקוק ומשתמש בכיסא גלגלים. (ב) הוא מקבל גמלה לילד נכה ולא מלאו לו 3 שנים, או שמלאו לו 3 שנים ולא נקבעה לו מוגבלות בניידות גבוהה מ-80%, או שהוא אינו זקוק ומשתמש בכיסא גלגלים. זאת ועוד: במצבים בהם זכאי האדם להשתתפות בהוצאות הניידות מכוח חוקים אחרים, זכאותו להטבות מכוח הסכם הניידות נשללת.

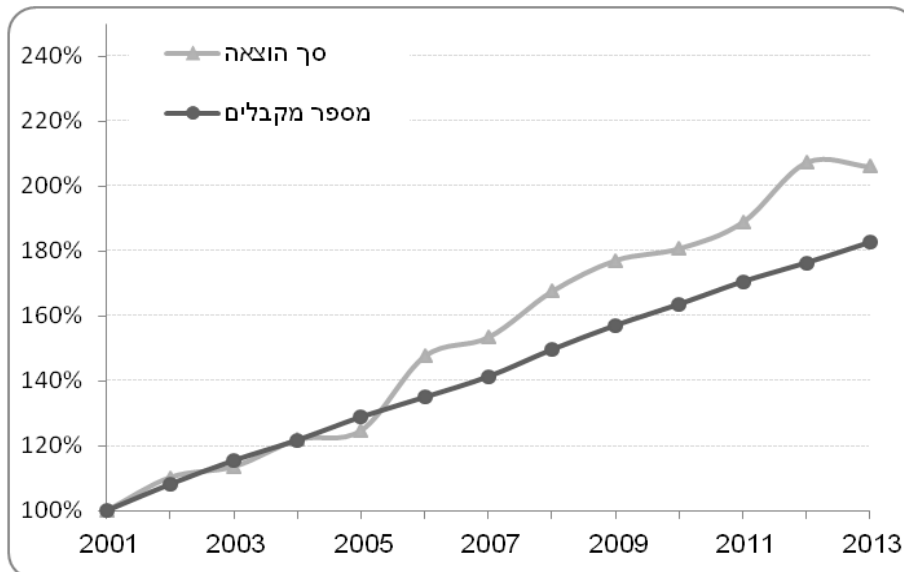
מקבלי גמלאות ניידות

מנובמבר 1999, יכול נכה, שמתקיימים בו כל התנאים וההגדרות בחוקים ובתקנות, לקבל יותר מגמלה אחת מענף נכות כללית בעד אותו פרק זמן, והתחום שהושפע יותר מכל משינוי זה היה תחום הניידות. לאחר שמוצו השינויים (בשנת 2001), שיעור הגידול במספר המקבלים קצבת ניידות נותר יציב למדי בעשור האחרון (3%-4%). בדצמבר 2013 קיבלו 36,074 איש קצבה וההוצאה הכוללת בעבור הסכם הניידות באותה שנה הסתכמה ב-1.42 מיליארד ש"ח.

עד שנת 2005 שיעור הגידול בהוצאה השנתית עלה במקביל לשיעור הגידול במספר המקבלים. בשנת 2006 עלה שיעור הגידול בהוצאה לעומת שיעור הגידול במספר המקבלים, ככל הנראה בעקבות העברת הטיפול בתשלום בעבור אביזרים מיוחדים לאחריותו הבלבדית של סניף יפו, כאשר במקביל נעשה מבצע מיוחד לצמצום פיגורים בתשלומים לזכאים.

תרשים 1

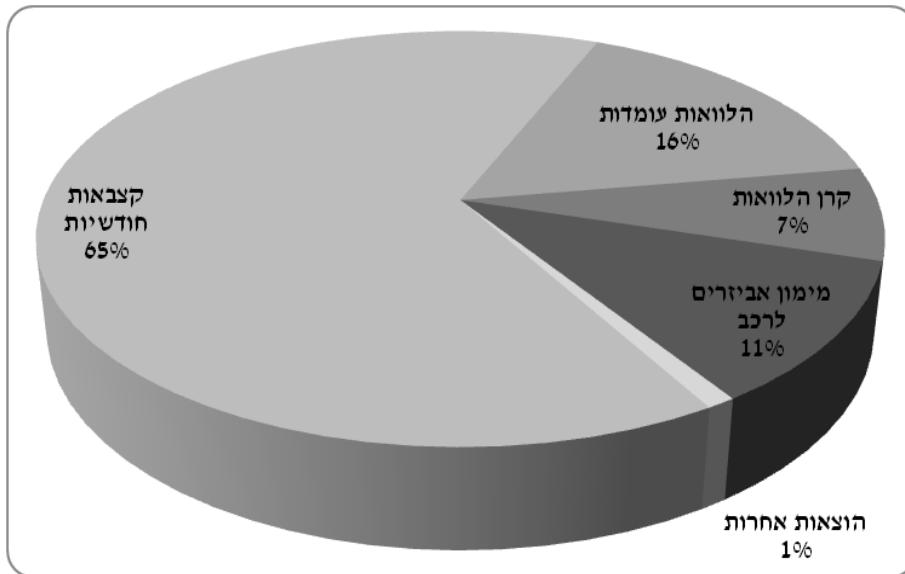
השינוי במספר מקבלי גמלאות ניידות ובהוצאה בגין הסכם הניידות, 2013-2001

על אף מגוון ההטבות המוענקות מכוח הסכם הניידות, עיקר ההוצאה השנתית בתחום זה הוא בגין תשלומי קצבאות (תרשים 2). הסיבות לכך הן: (א) התמשכות ההטבות – קצבה משולמת מדי חודש ואילו הלוואות משולמות אחת ל-4 שנים בממוצע; (ב) מספר המקבלים – רק 13% ממקבלי הגמלה מקבלים מדי שנה סיוע ברכישת רכב או אביזרים לרכב.

תרשים 2

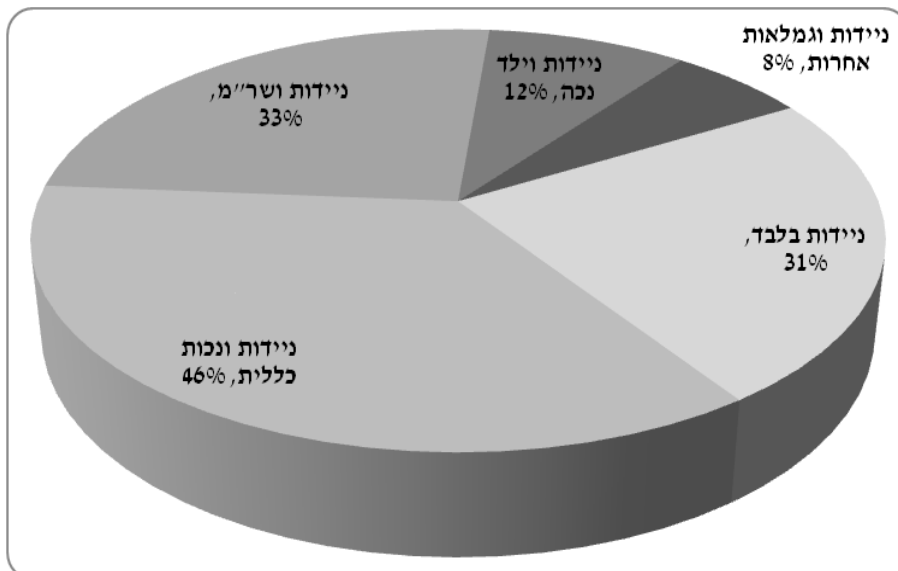
סעיפי ההוצאה בגין הסכם הניידות, 2013

כשליש ממוקבלי גמלאות הניידות אינם בגיל העבודה (שליש בהם ילדים והיתר קשישים), ולמרות זאת כ-69% בהם מקבלים גמלה נוספת מענף נכות ו-2,097 נוספים זכאים לקצבת נכות מענף נפגעי עבודה (תרשים 3).

תרשים 3

מקבלי גמלאות הניידות לפי סוגי הגמלאות הנוספים מענף נכות⁸, דצמבר 2013

⁸ מי שמקבל שתי גמלאות נוספות או יותר, נספר יותר מפעם אחת, בהתאם למספר הגמלאות המשולמות לו.

כאמור, היקף ההטבות המשולמות למוגבל בניידות תלוי בבעלותו על רכב, בגודל הרכב שנקבע לו (המסווג לפי נפח המנוע) ובמידת עצמאותו (נוהג בעצמו או לא). כ-80% מהמוגבלים בניידות זכאים לגמלה כבעלי רכב, כאשר מרביתם נוהגים בו בעצמם (כ-71%). מנגד, בעלי רכבי הוואן בולטים בשל היותם בעלי הרכב שאינם נוהגים בעצמם ברכבם, משום שמצבם הרפואי קשה יותר (כ-70% מבעלי הוואן אינם נוהגים).

גודל הרכב שנקבע למוגבל בניידות מושפע במידה רבה ממידת התלות שלו בכיסא גלגלים (ר' הלוח שלהלן). בשנים האחרונות קטן שיעור המוגבלים בניידות שבבעלותם רכב פרטי וגדל שיעורם של המחזיקים ברכב לאביזרים מיוחדים, בין היתר בגלל היקף ההטבות לבעלי רכב כזה (תרשים 4). עובדה זו מגדילה כמובן את ההוצאה הציבורית בגין הסכם הניידות.

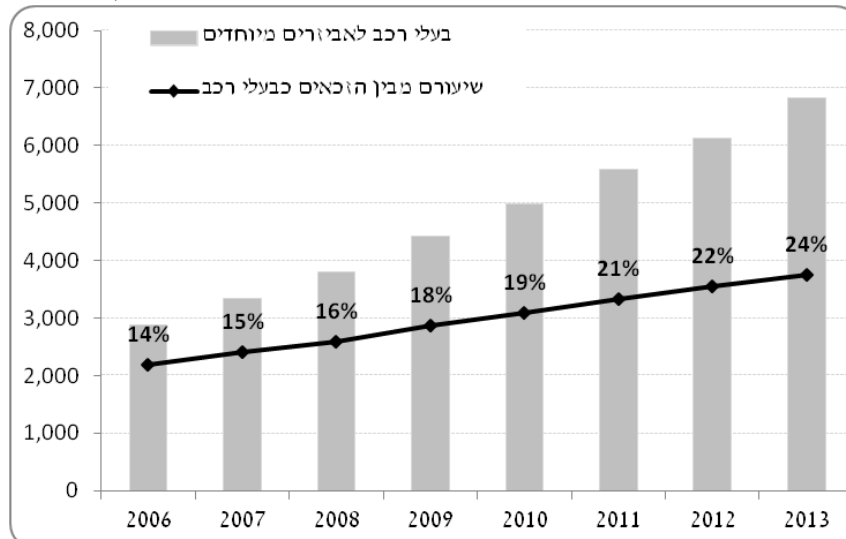
לוח 1

מקבלי קצבת ניידות, לפי נהיגה, בעלות על רכב וגודל הרכב
(מספרים מוחלטים ואחוזים), **דצמבר 2013**

נהיגה (אחוזים)		סך הכל		נפח מנוע	בעלות על רכב
לא נוהג	נוהג בעצמו	אחוזים	מספרים מוחלטים		
15,404	20,670		36,074	מספרים מוחלטים	סך הכל
42.7	57.3	100		אחוזים	
20.7	79.3	100	10,277	1300	בעלי רכב
11.7	88.3	100	9,889	1800	
18.7	81.3	100	1,712	2000	
1.6	98.4	100	322	2500	
69.5	30.5	100	6,823	ואן	
100	.	100	7,051	חסרי רכב	

תרשים 4

מספר בעלי רכב לאביזרים מיוחדים ושיעורם בכלל בעלי הרכב, 2006-2013

קצבת הניידות מיועדת בין היתר לאפשר למקבליה לקיים אורח חיים רגיל, כולל השתלבות בתעסוקה. לכן נקבע בהסכם, כי מי שהמרחק מביתו למקום עבודתו וחזרה גבוה מ-40 ק"מ זכאי לתוספת קצבה כפיצוי על ההוצאה הנוספת לדלק. עם זאת, רק כ-17% ממקבלי הקצבה עובדים, מרביתם בסמוך למקום מגוריהם (מבין העובדים רק ל-17% משולמת תוספת קצבה בשל המרחק בין מקום מגוריהם למקום עבודתם).

ממצאים עיקריים

- אף שגיל הזכאות על-פי הסכם הניידות זהה לגברים ולנשים, 62% ממקבלי קצבת הניידות הם גברים.
- שיעור המוגבלים בניידות עולה עם הגיל, כך ש-58% מהם בני 50 ויותר – בדומה לממצאי סקר הבריאות של הלמ"ס משנת 2009.
- שיעור המוגבלים בניידות המקבלים קצבה לחסרי רכב גבוה במידה ניכרת בקרב המצטרפים החדשים בהשוואה למקבלים הוותיקים (41% לעומת 19%). בהחלט ייתכן שהבדל זה נובע מזמן ההמתנה ממועד הזמנת הרכב ועד קבלתו.
- רק כ-1% ממקבלי קצבת הניידות נוסעים ברכב שמוחקן בו מתקן הרמה.
- 20% ממקבלי קצבת הניידות מרותקים לכיסא גלגלים, 25% זקוקים לכיסא גלגלים ומשתמשים בו, והיתר – 55% – אינם נדרשים לכיסא גלגלים כדי להתנייד מחוץ לביתם.
- 67% ממקבלי קצבת הניידות סובלים משיתוקים בגפה התחתונה או בגפיים התחתונות.
- 54% ממקבלי קצבת הניידות נשואים, 4% בהם למוגבלים בניידות אחרים.
- כ-8,350 מוגבלים בניידות אינם נוהגים בעצמם, ל-49% מהם מורשה הנהיגה הוא אחד ההורים ול-25% אחרים זהו בן/בת הזוג.
- 387 מוגבלים בניידות עובדים אף שאינם נוהגים ברכבם בעצמם, 6% בהם אף מקבלים תוספת קצבה בגין המרחק שבין מקום מגורים למקום עבודתם.
- בשנת 2013, כ-5,300 מוגבלים בניידות רכשו רכב חדש: 91% מהם החליפו רכב ישן בחדש והיתר מצטרפים חדשים שרכשו רכב לראשונה בסיוע הביטוח הלאומי.
- 17% מהמוגבלים בניידות שרכשו השנה רכב חדש, עשו זאת ללא קבלת עזרה כספית מהביטוח הלאומי.
- רק שלושה מ-1,070 המוגבלים בניידות שרכשו השנה רכב לאביזרים מיוחדים לא קיבלו מימון מלא לרכישת הרכב מהביטוח הלאומי.
- 40% מהמוגבלים בניידות שרכשו השנה רכב חדש בחרו לרכוש רכב גדול מהרכב שאושר להם. ל-63% בהם אושר רכב עם נפח מנוע של 1300 סמ"ק.

לוחות

לוח 2

מקבלי קצבת ניידות לפי ותק בקצבה ונפת מגורים
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים*		סך הכל		נפה
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
100	1,581	100	34,493	100	36,074	סך הכל
10.8	171	10.6	3,671	10.7	3,842	ירושלים
14.3	226	17.2	5,929	17.1	6,155	תל אביב
8.0	127	8.7	2,993	8.7	3,120	חיפה
6.2	98	6.1	2,086	6.1	2,184	אשקלון
10.1	160	8.4	2,892	8.5	3,052	באר שבע
0.1	2	0.5	174	0.5	176	גולן
5.6	88	5.4	1,858	5.4	1,946	השרון
4.1	64	5.1	1,760	5.1	1,824	חדרה
3.2	51	2.5	853	2.5	904	יהודה ושומרון
7.9	125	6.6	2,261	6.6	2,386	יזרעאל
1.9	30	1.7	569	1.7	599	כינרת
7.7	121	7.4	2,567	7.5	2,688	עכו
8.7	137	8.2	2,819	8.2	2,956	פתח תקוה
1.2	19	1.3	462	1.3	481	צפת
7.0	111	6.9	2,393	6.9	2,504	רחובות
3.2	51	3.5	1,206	3.5	1,257	רמלה

* מי שהצטרפו לפני 1.1.2013.

לוח 3

מקבלי קצבת ניידות לפי ותק בקצבה, מין וגיל נוכחי
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		גיל	מין
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	1,581	100	34,493	100	36,074		סך הכל
63.3	1,000	61.9	21,345	61.9	22,345	סך הכל	גברים
9.0	143	6.6	2,268	6.7	2,411	17-3	
5.1	80	5.4	1,844	5.3	1,924	29-18	
5.1	81	5.6	1,915	5.5	1,996	39-30	
7.1	112	6.7	2,314	6.7	2,426	49-40	
15.6	247	10.9	3,768	11.1	4,015	59-50	
16.5	261	13.2	4,552	13.3	4,813	66-60	
4.8	76	13.6	4,684	13.2	4,760	67 ויותר	
36.8	581	38.1	13,148	38.1	13,729	סך הכל	נשים
8.7	138	5.3	1,828	5.5	1,966	17-3	
2.8	44	4.0	1,384	4.0	1,428	29-18	
2.7	42	3.8	1,306	3.7	1,348	39-30	
4.6	73	4.3	1,469	4.3	1,542	49-40	
8.4	132	7.3	2,517	7.3	2,649	59-50	
8.6	136	8.0	2,772	8.1	2,908	66-60	
1.0	16	5.4	1,872	5.2	1,888	67 ויותר	

לוח 4

מקבלי קצבת ניידות לפי ותק בקצבה, נהיגה וגודל רכב
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		גודל רכב	נהיגה
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	1,581	100	34,493	100	36,074		סך הכל
47.0	743	57.8	19,927	57.3	20,670	סך הכל	נוהגים בעצמם
32.6	516	22.1	7,633	22.6	8,149	1300	
12.8	202	24.7	8,528	24.2	8,730	1800	
1.1	17	4.0	1,375	3.9	1,392	2000	
0.3	4	0.9	313	0.9	317	2500	
0.3	4	6.0	2,078	5.8	2,082	ואן	
12.0	190	23.7	8,163	23.2	8,353	סך הכל	
7.3	116	5.8	2,012	5.9	2,128	1300	
2.7	42	3.2	1,117	3.2	1,159	1800	
0.6	10	0.9	310	0.9	320	2000	
.	.	0.0	5	0.0	5	2500	
1.4	22	13.7	4,719	13.1	4,741	ואן	
41.0	648	18.6	6,403	19.6	7,051		חסרי רכב

לוח 5

מקבלי קצבת ניידות לפי ותק בקצבה, גודל רכב ותעריף קצבה
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		תעריף קצבה	גודל רכב
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	1,581	100	34,493	100	36,074		סך הכל
32.6	516	22.1	7,627	22.6	8,143	נוהג, ללא מתקן הרמה	1300
.	.	0.0	6	0.0	6	נוהג, עם מתקן הרמה	
7.3	116	5.8	2,006	5.9	2,122	לא נוהג, ללא מתקן הרמה	
.	.	0.0	6	0.0	6	לא נוהג, עם מתקן הרמה	
12.8	202	24.2	8,343	23.7	8,545	נוהג, ללא מתקן הרמה	1800
.	.	0.5	185	0.5	185	נוהג, עם מתקן הרמה	
2.7	42	3.2	1,093	3.2	1,135	לא נוהג, ללא מתקן הרמה	
.	.	0.1	24	0.1	24	לא נוהג, עם מתקן הרמה	
0.9	14	3.3	1,152	3.2	1,166	נוהג, ללא מתקן הרמה	2000
0.2	3	0.7	223	0.6	226	נוהג, עם מתקן הרמה	
0.6	10	0.9	296	0.9	306	לא נוהג, ללא מתקן הרמה	
.	.	0.0	14	0.0	14	לא נוהג, עם מתקן הרמה	
0.3	4	0.8	259	0.7	263	נוהג, ללא מתקן הרמה	2500
.	.	0.2	54	0.2	54	נוהג, עם מתקן הרמה	
.	.	0.0	5	0.0	5	לא נוהג, ללא מתקן הרמה	
.	.	0.4	136	0.4	136	נוהג, אביזרים עד 100,000 ש"ח	ואן
0.3	4	4.1	1,428	4.0	1,432	נוהג, אביזרים מעל 100,000 ש"ח	
.	.	1.5	514	1.4	514	נוהג, ג'ויסטיק	
1.4	22	13.7	4,719	13.1	4,741	לא נוהג	
41.0	648	18.6	6,403	19.6	7,051		חסרי רכב

לוח 6

**מקבלי קצבת ניידות לפי ותק בקצבה, תלות בכיסא גלגלים ואחוז מוגבלות בניידות
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013**

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		אחוז מוגבלות בניידות	תלות בכיסא גלגלים
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	1,581	100	34,493	100	36,074		סך הכל
14.4	227	20.5	7,054	20.2	7,281	סך הכל	מרותקים
0.1	2	0.2	52	0.2	54	79%-40%	
2.9	46	2.3	790	2.3	836	99%-80%	
11.3	179	18.0	6,212	17.7	6,391	100%	
31.7	501	24.4	8,411	24.7	8,912	סך הכל	זקוקים ומשתמשים
6.4	101	3.6	1,223	3.7	1,324	79%-40%	
15.2	240	11.4	3,917	11.5	4,157	99%-80%	
10.1	160	9.5	3,271	9.5	3,431	100%	
54.0	853	55.2	19,028	55.1	19,881	סך הכל	לא משתמשים
45.6	721	34.1	11,748	34.6	12,469	79%-40%	
7.4	117	18.0	6,202	17.5	6,319	99%-80%	
1.0	15	3.1	1,078	3.0	1,093	100%	

לוח 7

**מקבלי קצבת ניידות לפי ותק בקצבה וליקוי עיקרי
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013**

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		ליקוי עיקרי
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
100	1,581	100	34,493	100	36,074	סך הכל
68.8	1,087	66.9	23,080	67.0	24,167	שיתוקים
14.5	229	12.7	4,362	12.7	4,591	הגבלת כושר תנועת מפרקים
8.0	126	5.2	1,779	5.3	1,905	אי ספיקה היקפית בעורקים
4.5	71	4.3	1,470	4.3	1,541	קטיעות
1.5	24	3.7	1,263	3.6	1,287	נקיעות
0.6	10	3.2	1,117	3.1	1,127	מפרקים מדומים
1.3	20	2.7	925	2.6	945	קשיונות
0.9	14	1.4	497	1.4	511	אחר

לוח 8

מקבלי קצבת ניידות לפי ותק בקצבה, נהיגה וליקוי עיקרי
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013

מצטרפים חדשים		מקבלים ותיקים		סך הכל		ליקוי עיקרי	נהיגה
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	1,581	100	34,493	100	36,074		סך הכל
47.0	743	57.8	19,927	57.3	20,670	סך הכל	נוהגים
23.3	369	30.6	10,544	30.3	10,913	שיתוקים	
12.5	197	11.0	3,793	11.1	3,990	הגבלת כושר תנועת מפרקים	
6.3	99	4.5	1,555	4.6	1,654	אי ספיקה היקפית בעורקים	
1.7	27	3.0	1,022	2.9	1,049	קטיעות	
1.4	22	3.3	1,127	3.2	1,149	נקיעות	
0.5	8	2.6	910	2.5	918	מפרקים מדומים	
1.0	16	2.2	770	2.2	786	קשיונות	
0.3	5	0.6	206	0.6	211	אחר	
53.0	838	42.2	14,566	42.7	15,404	סך הכל	
45.4	718	36.3	12,536	36.7	13,254	שיתוקים	
2.0	32	1.7	569	1.7	601	הגבלת כושר תנועת מפרקים	
1.7	27	0.7	224	0.7	251	אי ספיקה היקפית בעורקים	
2.8	44	1.3	448	1.4	492	קטיעות	
0.1	2	0.4	136	0.4	138	נקיעות	
0.1	2	0.6	207	0.6	209	מפרקים מדומים	
0.3	4	0.5	155	0.4	159	קשיונות	
0.6	9	0.8	291	0.8	300	אחר	

לוח 9

מקבלי קצבת ניידות לפי ותק בקצבה, ליקוי עיקרי וגיל הצטרפות
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013

מצטרפים חדשים		מלאי		סך הכל		גיל הצטרפות	ליקוי עיקרי
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	1,581	100	34,493	100	36,074		סך הכל
68.8	1,087	66.9	23,080	67.0	24,167	סך הכל	שיתוקים
17.6	278	19.3	6,651	19.2	6,929	17-3	
12.3	194	19.6	6,754	19.3	6,948	39-18	
23.9	378	22.3	7,694	22.4	8,072	59-40	
15.0	237	5.7	1,981	6.2	2,218	60 ויותר	
14.5	229	12.7	4,362	12.7	4,591	סך הכל	הגבלת כושר תנועת מפרקים
0.1	1	0.3	100	0.3	101	17-3	
1.8	29	3.1	1,052	3.0	1,081	39-18	
5.9	93	6.6	2,285	6.6	2,378	59-40	
6.7	106	2.7	925	2.9	1,031	60 ויותר	
8.0	126	5.2	1,779	5.3	1,905	סך הכל	אי ספיקה היקפית בעורקים
.	.	0.0	2	0.0	2	17-3	
0.1	2	0.3	85	0.2	87	39-18	
4.1	64	3.0	1,025	3.0	1,089	59-40	
3.8	60	1.9	667	2.0	727	60 ויותר	
4.5	71	4.3	1,470	4.3	1,541	סך הכל	קטיעות
0.2	3	0.3	88	0.3	91	17-3	
0.8	13	1.3	450	1.3	463	39-18	
2.5	40	2.1	717	2.1	757	59-40	
1.0	15	0.6	215	0.6	230	60 ויותר	
1.5	24	3.7	1,263	3.6	1,287	סך הכל	נקיעות
.	.	0.2	78	0.2	78	17-3	
0.7	11	1.6	543	1.5	554	39-18	
0.6	10	1.7	570	1.6	580	59-40	
0.2	3	0.2	72	0.2	75	60 ויותר	
0.6	10	3.2	1,117	3.1	1,127	סך הכל	מפרקים מדומים
0.1	2	0.3	93	0.3	95	17-3	
0.3	4	1.3	453	1.3	457	39-18	
0.1	1	1.5	500	1.4	501	59-40	
0.2	3	0.2	71	0.2	74	60 ויותר	
1.3	20	2.7	925	2.6	945	סך הכל	קשיונות
0.1	1	0.1	47	0.1	48	17-3	
0.4	7	0.8	265	0.8	272	39-18	
0.6	10	1.5	515	1.5	525	59-40	
0.1	2	0.3	98	0.3	100	60 ויותר	
0.9	14	1.4	497	1.4	511	סך הכל	אחר
0.1	2	0.4	127	0.4	129	17-3	
0.1	2	0.5	186	0.5	188	39-18	
0.3	5	0.5	158	0.5	163	59-40	
0.3	5	0.1	26	0.1	31	60 ויותר	

לוח 10

**מקבלי קצבת ניידות לפי ותק בקצבה, מצב משפחתי ורכב משותף
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013**

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		רכב משותף	מצב משפחתי
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	1,581	100	34,493	100	36,074		סך הכל
54.8	867	51.7	17,827	51.8	18,694	סך הכל	נשואים
54.7	865	51.5	17,778	51.7	18,643	לא	
0.1	2	0.1	49	0.1	51	כן	
1.0	16	2.2	771	2.2	787	סך הכל	נשואים למוגבל בניידות
0.6	9	1.8	613	1.7	622	לא	
0.4	7	0.5	158	0.5	165	כן	
44.2	698	46.1	15,895	46.0	16,593	סך הכל	לא נשואים
44.0	695	45.2	15,586	45.1	16,281	לא	
0.2	3	0.9	309	0.9	312	כן	

לוח 11

**מקבלי קצבת ניידות שאינם נוהגים בעצמם לפי ותק בקצבה וקרבה של מורשה נהיגה
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013**

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		קרבה מורשה נהיגה
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
100	190	100	8,163	100	8,353	סך הכל
22.1	42	49.5	4,040	48.9	4,082	הורה
49.5	94	24.1	1,963	24.6	2,057	בן/בת זוג
19.5	37	13.1	1,070	13.3	1,107	ילד/ה
1.1	2	1.2	99	1.2	101	מטפלת
7.9	15	12.1	991	12.0	1,006	אחר

לוח 12

מקבלי קצבת ניידות שעובדים לפי ותק בקצבה, תוספת מרחק ונהיגה
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		נהיגה	מרכיבי קצבה
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	269	100	6,000	100	6,269		סך הכל
86.6	233	83.0	4,978	83.1	5,211	סך הכל	קצבה
75.5	203	77.4	4,644	77.3	4,847	נוהגים בעצמם	
11.2	30	5.6	334	5.8	364	לא נוהגים בעצמם	
13.4	36	17.0	1,022	16.9	1,058	סך הכל	קצבה ותוספת מרחק
13.4	36	16.7	999	16.5	1,035	נוהגים בעצמם	
.	.	0.4	23	0.4	23	לא נוהגים בעצמם	

לוח 13

מקבלי קצבת ניידות שרכשו רכב חדש לפי ותק בקצבה וגודל רכב
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		גודל רכב
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
100	492	100	4,813	100	5,305	סך הכל
60.8	299	29.0	1,394	31.9	1,693	1300
28.5	140	39.2	1,888	38.2	2,028	1800
4.9	24	8.7	419	8.4	443	2000
0.6	3	1.4	68	1.3	71	2500
5.3	26	21.7	1,044	20.2	1,070	ואן

לוח 14

מקבלי קצבת ניידות שרכשו רכב חדש לפי ותק בקצבה, גודל רכב וסוג מימון שניתן
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		מימון שניתן	גודל רכב
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים		
100	492	100	4,813	100	5,305	סך הכל	
60.8	299	29.0	1,394	31.9	1,693	סך הכל	1300
18.1	89	17.1	821	17.2	910	הלוואה עומדת	
1.6	8	1.8	84	1.7	92	הלוואה עומדת וקרן הלוואות	
41.1	202	10.2	489	13.0	691	ללא	
28.5	140	39.2	1,888	38.2	2,028	סך הכל	1800
15.0	74	32.1	1,544	30.5	1,618	הלוואה עומדת	
2.6	13	4.1	195	3.9	208	הלוואה עומדת וקרן הלוואות	
10.8	53	3.1	149	3.8	202	ללא	
4.9	24	8.7	419	8.4	443	סך הכל	2000
2.0	10	4.7	228	4.5	238	הלוואה עומדת	
2.0	10	3.7	178	3.5	188	הלוואה עומדת וקרן הלוואות	
0.8	4	0.3	13	0.3	17	ללא	
0.6	3	1.4	68	1.3	71	סך הכל	2500
0.4	2	0.6	31	0.6	33	הלוואה עומדת	
0.2	1	0.8	36	0.7	37	הלוואה עומדת וקרן הלוואות	
.	.	0.0	1	0.0	1	ללא	
5.3	26	21.7	1,044	20.2	1,070	סך הכל	ואן
.	.	0.1	3	0.1	3	הלוואה עומדת	
5.3	26	21.6	1,041	20.1	1,067	הלוואה עומדת וקרן הלוואות	

לוח 15

מקבלי קצבת ניידות שרכשו רכב גדול משאושר להם לפי ותק בקצבה וגודל רכב מאושר
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		גודל רכב מאושר
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
52	257	39	1,859	40	2,116	סך הכל
46.8	230	23.1	1,112	25.3	1,342	1300
5.3	26	14.0	675	13.2	701	1800
0.2	1	1.5	72	1.4	73	2000

לוח 16

מקבלי קצבת ניידות שרכשו או שאושר להם לרכוש רכב חדש לפי ותק בקצבה וסניף מטפל
(מספרים מוחלטים ואחוזים), דצמבר 2013

מצטרפים חדשים		נכים ותיקים		סך הכל		סניף מטפל
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
100	1,581	100	4,813	100	6,394	סך הכל
11.7	185	9.3	448	9.9	633	ירושלים
3.2	51	3.5	168	3.4	219	תל אביב
4.2	67	5.2	248	4.9	315	חיפה
2.4	38	2.4	115	2.4	153	אשדוד
2.5	40	2.3	112	2.4	152	אשקלון
9.8	155	7.7	372	8.2	527	באר שבע
1.5	24	0.9	43	1.1	67	בני ברק
4.2	67	5.3	256	5.1	323	חדרה
2.1	33	3.6	175	3.3	208	חולון
3.2	50	4.0	194	3.8	244	טבריה
2.6	41	2.7	130	2.7	171	יפו
5.1	81	6.2	297	5.9	378	כפר סבא
1.8	29	1.9	89	1.9	118	כרמיאל
4.4	69	3.7	179	3.9	248	נהריה
6.5	102	3.8	185	4.5	287	נצרת
5.1	81	4.9	236	5.0	317	נתניה
3.0	48	3.5	169	3.4	217	עפולה
6.3	99	5.7	272	5.8	371	פתח תקוה
3.5	56	3.6	171	3.6	227	קריות
3.4	54	3.7	177	3.6	231	ראשון לציון
5.4	85	5.9	282	5.7	367	רחובות
4.7	74	6.0	289	5.7	363	רמלה
3.3	52	4.3	206	4.0	258	רמת גן

נושא לדיון:

הטבות למוגבלים בניידות – השוואה בינלאומית

הביטוח הסוציאלי בישראל מספק מענה לצורכיהם של נכים המוגבלים בניידות מחוץ לביתם. כאמור, מוגבל בניידות זכאי להטבות מכוח הסכם הניידות אם נקבע כי הוא מוגבל בניידות בשיעור 40% לפחות לצמיתות. המכשול העיקרי של המוגבלים בניידות הוא שהם אינם יכולים להשתמש בקלות בשירותי התחבורה הרגילים ולכן אינם מסוגלים להגיע למקום העבודה. ההנחה שבבסיס ההטבות למוגבלים בניידות היא האמונה ששימוש ברכב מגביר את עצמאותו של הנכה ומאפשר לו לקיים אורח חיים רגיל ככל האפשר. הנגשת אמצעי הניידות לנכים מקלה על החיים – לנכים ולסובבים אותם.

ברוב מדינות העולם, 10%-14% מהאוכלוסייה סובלים ממוגבלות בניידות מחוץ לבית, ברמת חומרה כלשהי, בשל בעיות פיזיות, חושיות או נפשיות, לעומת 3.5% בישראל. 3%-4% בהם מרותקים לכיסא גלגלים. 2/3 מכלל המוגבלים בניידות הם קשישים, לעומת 21.6% בישראל, כנראה בשל ריבוי הצעירים בישראל.

כדי להבין איך אפשר לשפר את התמיכות הניתנות למוגבלים בניידות, בדקנו באילו צעדים נוקטות מדינות מערביות אחרות לטובת המוגבלים.

שיפור התחבורה

- מרבית המדינות בוחרות לשפר ולהנגיש את אמצעי התחבורה הציבורית הקיימים: התקנת כֶּבֶש (רמפה) לעלייה לאוטובוסים, התקנת מערכות כריזה לטובת כבדי הראייה ועוד. לדוגמה, בצרפת, בגרמניה ובהולנד מופעלת מערכת רכבות קלות "נמוכות" ובאנגליה ואירלנד מופעלת מערכת רכבות שבהן מותקנות רמפות ניידות, המאפשרות לנוסעים בכיסאות גלגלים להיכנס אליהן.
- בשוודיה ובאנגליה פועלים קווי אוטובוס ייעודיים לנכים, במסלולים קבועים המגיעים למרכזי קניות ומרכזיים רפואיים.
- בשוודיה, באנגליה ובנורווגיה הרשויות המקומיות מפעילות גם שירותי הסעה/מוניות מדלת לדלת למוגבלים בניידות, שבהם מותקנות מעליות. באנגליה הגדילו לעשות וקבעו כי כל המוניות החדשות חייבות להיות נגישות למרותקים לכיסא גלגלים.

סיוע כספי

על אף הנאמר, יש מקרים שבהם מערך התחבורה הציבורית אינו מספק מענה לכלל בעיות הניידות, ולשם כך נועדה גמלת הניידות (mobility allowance \ carer's allowance). סיוע כספי

ייעודי לעזרה למוגבלים בניידות מחוץ לבית (כגון קצבה חודשית וסיוע ברכישת רכב), כמו זה הניתן בישראל, קיים רק במדינות מעטות. במרבית המדינות, אם יש תוספת שכזו היא משולמת במסגרת ההטבות לתלויים בזולת (מקביל לקצבה לשירותים מיוחדים בישראל).

- **באנגליה** זכאים לגמלת ניידות בני 16-64. תוספת הגמלה ניתנת בשתי רמות: (א) מי שנדרש להשגחה בניידות מחוץ לבית זכאי ל-20.55 ליס"ט בשבוע (כ-500 ש"ח בחודש). (ב) מי שיש לו בעיה חמורה יותר בהליכה זכאי ל-54 ליס"ט בשבוע (כ-1,300 ש"ח בחודש). כמו כן, מי שזכאי לגמלה ברמה הגבוהה ביותר זכאי לפטור מתשלום המיסים על הרכב, זכאות זו מתחדשת בכל שנה.
- **בשוודיה** מי שמוגבל בניידות זכאי לעזרה כספית עד 11,973 אירו בשנה (כ-4,900 ש"ח בחודש).
- **באירלנד**, בני 16-64 שאינם מסוגלים להשתמש בתחבורה הציבורית, זכאים, במסגרת הקצבה שמשלם משרד הבריאות לתלויים בעזרת הזולת, גם לעזרה במימון נסיעות במוניות. סכום הסיוע לחודש נע מ-104.25 אירו (כ-500 ש"ח) לבעלי לקויות קלות עד 208.5 אירו (כ-1,000 ש"ח) לבעלי לקויות קשות.
- **באוסטרליה** בני 16 ויותר שאינם יכולים להשתמש בתחבורה הציבורית, זכאים לעזרה כספית לניידות, בתנאי שהם עובדים (בעבודה מכל סוג, גם בהתנדבות) או מחפשים עבודה או משתתפים בתוכנית הכשרה מקצועית. סכום הגמלה – 120-86 דולר לשבועיים (1000-700 ש"ח בחודש) – בהתאם לשעות העבודה/ההכשרה בכל חודש.
- **בלטביה** מוגבל בניידות זכאי לגמלה שסכומה 106-63 אירו בהתאם לרמת המוגבלות (300-500 ש"ח).

חשוב לזכור, שמערך ההטבות למוגבלים בניידות מושפע לא רק מנגישותם של המוגבלים בניידות למערך התחבורה הציבורית במדינה, אלא גם מנגישותם לרכישה ולאחזקה של רכב פרטי. מחקרים של השנים האחרונות הראו כי שיעור המיסים המשולמים בישראל על כלי רכב גבוה במידה ניכרת לעומת הממוצע במדינות ה-OECD, דבר המשפיע ישירות על עלות הרכב. זאת ועוד: המחיר הנומינלי של הדלק בישראל הוא שלישי בגובהו בעולם, בעוד שבמונחי שכר ממוצע אנו ממוקמים במקום ה-31. אשר על כן, כל עוד לא יחול שינוי של ממש בנגישותם של המוגבלים בניידות לתחבורה הציבורית ולבעלות על רכב פרטי, יש הצדקה לכך שמערך ההטבות בישראל למוגבלים בניידות יוסיף להיות גבוה בהשוואה למדינות אחרות.

⁹ מי שהיה זכאי לפני שמלאו לו 66 יוסיף לקבל את התוספת עד יום מותו.

נספחים

נספח 1

מקבלי קצבת ניידות לפי גודל רכב מאושר וגודל רכב בפועל, דצמבר 2013

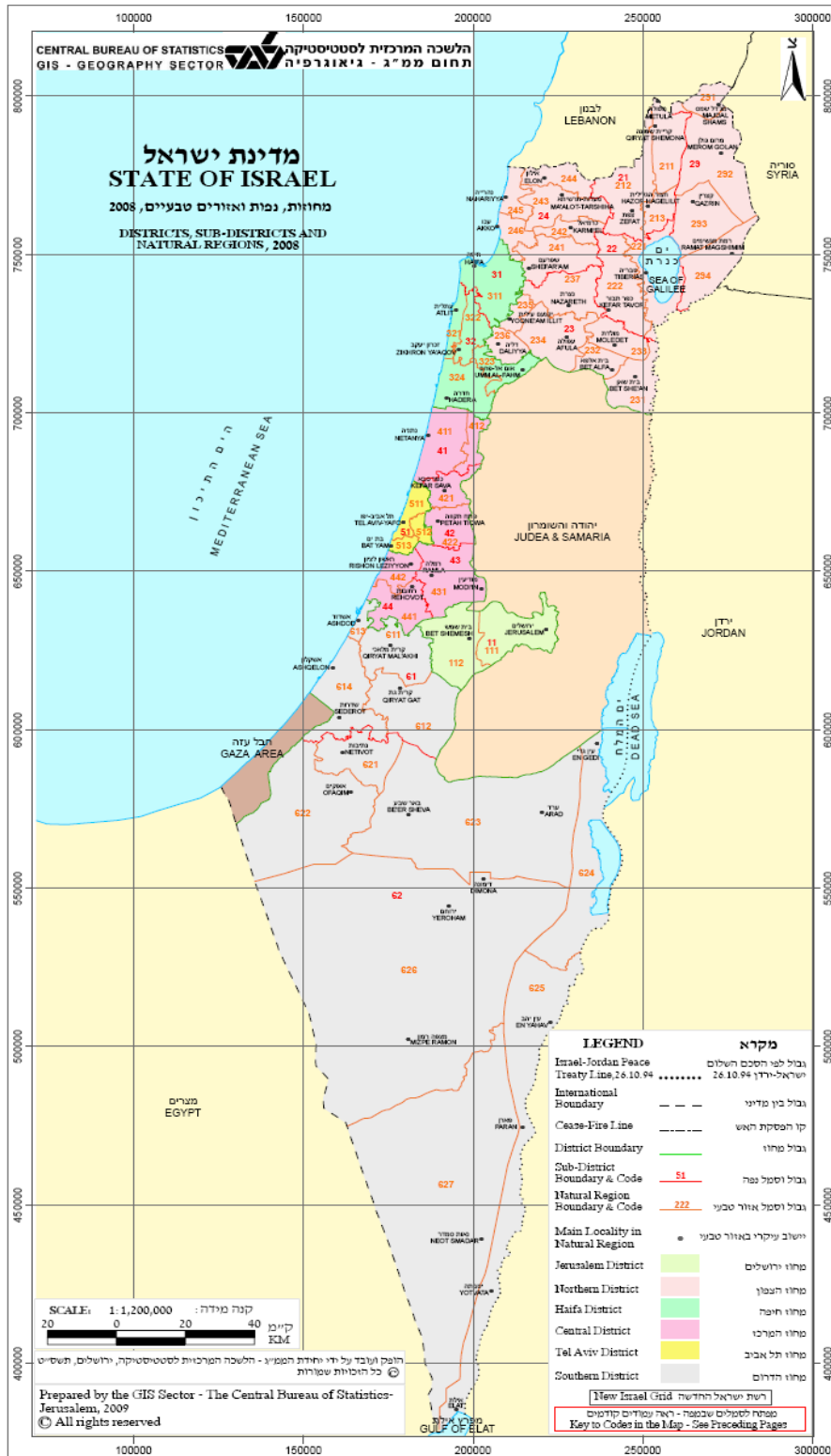
ואן	גודל רכב מאושר				חסרי רכב	סך הכל	גודל רכב בפועל
	2500	2000	1800	1300			
6,823	330	1,720	10,027	10,651	6,523	36,074	סך הכל
.	3	3	92	289	6,223	6,610	חסרי רכב
.	.	.	9	1,321	8	1,338	1300
.	.	14	6,453	6,603	114	13,184	1800
.	5	1,253	2,496	1,513	109	5,376	2000
.	322	450	977	925	69	2,743	2500
6,823	6,823	ואן

נספח 2

גובה קצבת ניידות לנכה 100%, דצמבר 2013

לא נוהגים		נוהגים		גודל רכב
עם מתקן הרמה	ללא מתקן הרמה	עם מתקן הרמה	ללא מתקן הרמה	
1,786	1,704	1,789	1,709	1300
2,492	2,360	2,492	2,364	1800
2,600	2,464	3,016	2,882	2000
3,211	3,043	3,378	3,214	2500
	3,583		3,801	ואן
			5,378	אביזרים מעל 100,000 ש"ח
			7,668	אביזרים מעל 100,000 ש"ח גויסטיק

נספח 3
חלוקת מדינת ישראל למחוזות ולנפות

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

Abstract

Under the Mobility Agreement between the Ministry of Finance in Israel and the National Insurance Institute of Israel (NII), benefits are provided to persons with leg disabilities that limit their mobility outside the home. Since 1975, such benefits have been financed by the State Treasury and administered by the NII.

The benefits provided to persons with limited mobility include a monthly allowance, coverage of the taxes on a vehicle, assistance in acquiring a vehicle without taxes, a loan to acquire and install accessories in a special vehicle and the reimbursement of the cost of acquiring and installing accessories in a regular vehicle. Total expenses under the Mobility Agreement amounted to about NIS 1.42 billion on 2013, the greater share of which was for payments of the monthly mobility allowance. In December 2013, 36,074 people received this allowance.

This publication presents the characteristics of mobility benefit recipients in 2013, differentiating between those who began receiving benefits in this year and those who began receiving benefits already in previous years.

NATIONAL INSURANCE INSTITUTE
Research and Planning Administration

Recipients of Mobility Benefits in 2013

by
Ofir Pinto

Jerusalem, June 2014